

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.009.01.2015
P/15/051

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/15/051 - Nadzór nad stanem technicznym i stanem bezpieczeństwa wodnych budowli piętrzących

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler Piotr Graca, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 93242 z dnia 17 kwietnia 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 1 – 2)

Jednostka kontrolowana Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Katowicach, ul. Francuska 8,
40-015 Katowice¹

Kierownik jednostki kontrolowanej Jan Spychała, Śląski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego w Katowicach²

(dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie³ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższa ocena wynika z ocen częściowych obszarów objętych kontrolą, tj.:

- pozytywnej oceny wykonywania kontroli dotyczących utrzymania wodnych budowli piętrzących,
- pozytywnej oceny raportowania wyników kontroli,
- pozytywnej oceny działań podejmowanych w celu wykonania przez podmioty zobowiązane zaleceń pokontrolnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie i wykonywanie kontroli dotyczących utrzymania wodnych budowli piętrzących

Opis stanu faktycznego

W latach 2013 - 2014 w *Inspektoracie* sporządzano kwartalne plany kontroli⁴ obejmujące kontrole przestrzegania przepisów prawa budowlanego, w tym w dotyczące warunków bezpieczeństwa ludzi i mienia przy utrzymywaniu obiektów budowlanych. Ujmowano w nich zarówno obiekty budowlane użytkowane jak i w budowie, przy czym w żadnym z tych planów nie przewidziano kontroli wodnych budowli piętrzących oddanych do użytkowania. Ujęto w nich natomiast następujące wodne budowle piętrzące w budowie:

¹ Zwany dalej „Inspektoratem”.

² Zwany dalej „Śląskim WINB”.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Wprowadzane zarządzeniami Śląskiego WINB „Plany kontroli budów i obiektów budowlanych użytkowanych na terenie województwa śląskiego”.

- a) w 2013 r.: w I kw. – budowli przelewowej wraz z niecką i bystrzem rzeki Warty w Śliwakowie⁵ oraz wałów przeciwpowodziowych cieką Goławieckiego w Bieruniu; w II kw. – wałów i przepustów potoku Pawłówka oraz progów z wypadem cieką Mszanka; w III kw. - cieką Skalbania i suchego zbiornika przeciwpowodziowego w Owsiszczach;
- b) w 2014 r.: w I kw. - suchego zbiornika przeciwpowodziowego w Owsiszczach, suchego zbiornika przeciwpowodziowego w Kuźni Raciborskiej i suchego zbiornika przeciwpowodziowego na cieką K2 Potoku Rudnickiego w Rudniku; w II kw. – suchych zbiorników przeciwpowodziowych w Owsiszczach i Kuźni Raciborskiej; w IV kw. – zbiornika Czarków.

(dowód: akta kontroli str. 93 – 131)

W okresie objętym kontrolą w *Inspektoracie* nie opracowano pisemnych zasad doboru obiektów do kontroli, w tym kontroli warunków bezpieczeństwa ludzi i mienia przy utrzymywaniu wodnych budowli piętrzących. Wg złożonych przez *Śląskiego WINB* wyjaśnień, w powyższym zakresie przyjęto praktykę, że dobór obiektów piętrzących do kontroli następował będzie z uwzględnieniem m.in. następujących zasad:

- każdorazowo, w przypadkach powzięcia informacji o stanie zagrożenia bezpieczeństwa;
- w specyficznych okolicznościach mających związek z załamaniem pogody lub występowaniem niekorzystnych warunków pogodowych, na podstawie monitoringu prowadzonego przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej Ośrodek Technicznej Kontroli Zapór⁶ i przez właściwy regionalny zarząd gospodarki wodnej⁷. W takich sytuacjach podejmowano decyzje o oględzinach obiektów i ewentualnym rozważeniu kontroli ich stanu technicznego.

Oprócz ww. wskazań kontrole przeprowadzane były przez *Inspektorat* na wniosek inwestora, w związku z oddawaniem obiektów do użytkowania.

Sporządzone w *Inspektoracie* plany kontroli nie były przekazywane Głównemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego⁸. Wynikało to z faktu, że obowiązujące przepisy nie nakładały na *Śląskiego WINB* takiego obowiązku, a *GINB* nie występował o ich przekazanie.

W 2013 r. *Inspektorat* wykonał 15, a w 2014 r. 17 kontroli utrzymania wodnych budowli piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa. Wśród skontrolowanych obiektów będących w użytkowaniu, znalazło się siedem zaliczonych do klasy II, a pozostałe do klas wyższych. Oprócz powyższych kontroli, trzykrotnie⁹ skontrolowano znajdujący się w budowie zbiornik przeciwpowodziowy „Racibórz

⁵ W km 697+903.

⁶ Zwany dalej „IMGW OTKZ”.

⁷ Zwany dalej „RZGW”.

⁸ Zwany dalej „GINB”.

⁹ W kwietniu, lipcu i grudniu 2014 r.

Dolny” na Odrze, który zaliczony jest do klasy I oraz będący w budowie zbiornik na Wilkówce, zaliczony do klasy II. W obu tych przypadkach, zakres kontroli obejmował prawidłowość wznoszenia obiektu.

(dowód: akta kontroli str. 4, 89 – 90, 246 – 258)

Przeprowadzonymi w latach 2013 – 2014 kontrolami objęto następujące obiekty klasy II:

- w 2013 r.:
 - o lewobrzeżny wał Wisły w Bieruniu¹⁰,
 - o lewobrzeżny wał Gostynki¹¹,
 - o prawobrzeżny wał Gostynki¹²,
- w 2014 r.:
 - o lewobrzeżny wał Wisły w Bestwinie¹³,
 - o lewobrzeżny wał Gostynki¹⁴,
 - o prawobrzeżny wał Gostynki¹⁵,
 - o lewobrzeżny wał Wisły¹⁶ w Goczałkowicach.

We wszystkich przypadkach zakres kontroli obejmował prawidłowość utrzymania obiektu, posiadanie ksiąg obiektu budowlanego i sposób ich prowadzenia, analizę protokołów z kontroli okresowych, w tym pod kątem uprawnień osób dokonujących tych kontroli, a także analizę innych dokumentów dotyczących kontrolowanych obiektów¹⁷. Dokonywano również ich oględzin. W przypadku kontroli obowiązkowych, przeprowadzanych w związku z wnioskami inwestora o wydanie pozwolenia na użytkowanie, kontrole dotyczyły zgodności realizacji obiektów z zatwierdzonym projektem budowlanym.

(dowód: akta kontroli str. 4, 89 – 90, 259 – 260)

W latach 2013 – 2014 łączna liczba kontroli obiektów hydrotechnicznych wszystkich klas przeprowadzonych przez pracowników *Inspektoratu* wyniosła 36, z czego 17 w 2013 r. i 19 w 2014 r. *Śląski WINB* nie wskazał, których budowli piętrzących wodę nie skontrolowano w latach 2013 – 2014, wyjaśnił natomiast, że w odniesieniu do budowli stale piętrzących wodę I i II klasy, których liczba w województwie śląskim wynosiła 24, odsetek skontrolowanych obiektów w latach 2010–2011 wyniósł 83% (skontrolowano 20 takich obiektów). W przypadku obiektów okresowo piętrzących wodę klasy I i II (wały przeciwpowodziowe), w ramach 13 kontroli przeprowadzonych w latach 2010 - 2011 sprawdzono je na łącznej długości 48 km, a w latach 2012 – 2014 na długości 75 km, co przy łącznej ich długości wynoszącej 159 km daje 77%.

(dowód: akta kontroli str. 4, 37, 74, 260 – 261)

W ramach działalności kontrolnej dotyczącej wodnych budowli piętrzących *Inspektorat* współpracował z instytucjami odpowiedzialnymi za wody płynące, tj. *RZGW* w Gliwicach i Krakowie oraz *Śląskim Zarządem Melioracji i Urządzeń*

¹⁰ km 0+000÷7+700

¹¹ km 0+000÷15+500

¹² km 0+000÷500

¹³ km 23+900÷27+800

¹⁴ km 0+000÷15+500

¹⁵ km 0+000÷500

¹⁶ km 33+700÷34+240

¹⁷ Oceny stanu technicznego, opinie budowlane, dzienniki budowy.

Wodnych w Katowicach¹⁸. Współpraca ta polegała na udziale przedstawicieli ww. instytucji w czynnościach kontrolnych.

(dowód: akta kontroli str. 4, 262 – 263)

Spośród 15 zrealizowanych w 2013 r. kontroli utrzymania wodnych budowli piętrzących, siedem zrealizowano w wyniku informacji uzyskanych od innych organów, instytucji lub obywateli (kontrole doraźne), a w ośmiu przypadkach decyzję o przeprowadzeniu kontroli podjęto w oparciu o wyniki analizy dokumentów przekazanych przez właścicieli i zarządców obiektów¹⁹. W 2014 roku powyższe przesłanki były podstawą przeprowadzenia odpowiednio 10 i 7 kontroli.

Kontrole doraźne przeprowadzono w wyniku pism nadesłanych np. przez wójta Gorzyc, wójta Bestwiny, *Śl.ZMiUW* Oddział w Zawierciu oraz skarg przekazanych przez Wojewodę Śląskiego. Spośród wszystkich kontroli doraźnych, tylko jedna dotyczyła obiektu klasy II²⁰, a pozostałe dotyczyły obiektów w klasach wyższych lub obiektów niesklasyfikowanych.

Kontrolami doraźnymi w 2013 r. objęto: prawobrzeżny wał rzeki Suminy w Kuźni Raciborskiej, zbiorniki przeciwpowodziowe w rejonie ulic Rodzinnej i Przelajka w Dąbrowie Górnicej²¹, jaz w potoku Żylica w Łodygowicach²², obwałowania potoku Bielszowickiego w Rudzie Śląskiej oraz jaz na rzece Sole w Węgierskiej Górcie.

W 2014 r. kontrolami doraźnymi objęto: stopień wodny w cieku Siedleckim w Rudnikach Wielkich²³, ujęcie wody na jazu rzeki Małej Wisły w Skoczowie, jaz na rzece Sole w Węgierskiej Górcie, zastawkę w cieku Jelonek w Pruchnej, lewobrzeżny wał rzeki Wisły w Kaniowie, wrota przeciwpowodziowe wbudowane w prawobrzeżny wał rzeki Odry w Olzie, przepust wałowy w prawobrzeżnym wale przeciwpowodziowym rzeki Olzy²⁴ oraz jaz w potoku Żylica w Łodygowicach. Każdorazowo czynności te wykonywali pracownicy *Inspektoratu*.

(dowód: akta kontroli str. pismo 4, 200 – 211, 263 – 265)

W badanym okresie *IMGW OTKZ* nie informował Śląskiego *WINB* o swoich planach w zakresie oceny i badań stanu technicznego wodnych budowli piętrzących, ani nie uzgadniał zakresu tych planów. Nie wnioskował również o przeprowadzenie kontroli w takich obiektach. Tym samym, działalność *IMGW* nie miała wpływu na zakres realizowanych przez *Inspektorat* kontroli budowli piętrzących.

W latach 2013 – 2014 Śląski *WINB* nie był informowany o działaniach przeprowadzanych przez *IMGW* w zakresie sporządzania oceny i badań stanu technicznego wodnych budowli piętrzących. W jednym przypadku, do *Inspektoratu* wpłynęła²⁵ za pośrednictwem Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Pszczynie informacja o wynikach przeprowadzonej w IV kw. 2014 r. przez *IMGW OTKZ* w Katowicach pięcioletniej kontroli okresowej obiektu II klasy zarządzanego

¹⁸ Zwanym dalej „*Śl.ZMiUW*”.

¹⁹ Np. protokołów z kontroli przeprowadzonych na podstawie art. 62 Prawa budowlanego.

²⁰ Kontrola lewobrzeżnego wału rzeki Wisły w Bestwieniu.

²¹ Dwukrotnie – w lipcu i listopadzie 2013 r.

²² Dwukrotnie – w lipcu i październiku 2013 r.

²³ Dwukrotnie – w styczniu i maju 2014 r.

²⁴ Dwukrotnie – w lipcu i listopadzie 2014 r.

²⁵ 1 kwietnia 2015 r.

przez *Śl.ZMiUW*, która obejmowała lewy wał przeciwpowodziowy Wisły²⁶ w Górze²⁷. Wg protokołu z 12 grudnia 2014 r., zakres działań *IMGW OTKZ* obejmował ocenę stanu technicznego wału sporządzoną na podstawie badań i analiz wykonanych w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 5, 266 – 267)

Inspektorat nie posiadał w swojej strukturze organizacyjnej stanowiska audytora wewnętrznego i z tego względu w *Inspektoracie* nie opracowano dokumentów obejmujących swym zakresem realizację przez *Śląski WINB* zadań dotyczących kontroli stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa wodnych budowli piętrzących.

(dowód: akta kontroli str. 5, 267)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Raportowanie wyników kontroli, w tym ostrzeżenie o stanach wodnych budowli piętrzących zagrażających bądź mogących zagrażać bezpieczeństwu

Opis stanu
faktycznego

Dane o realizacji przez *Inspektorat* planów kontroli stanu bezpieczeństwa obiektów budowlanych nie były objęte obowiązkiem raportowania do *GINB*. Podstawową formą przekazywania mu informacji o stanie bezpieczeństwa budowli piętrzących wodę na obszarze województwa śląskiego były roczne sprawozdania za lata 2013 i 2014, które sporządzane zostały przez *Inspektorat* odpowiednio 28 lutego 2014 r. i 28 lutego 2015 r. Zostały one przekazane do *GINB* pod koniec I kwartału każdego roku kalendarzowego i zawierały informacje o stanie technicznym wodnych budowli piętrzących na koniec roku poprzedniego, przy czym opracowano je na podstawie protokołów z kontroli okresowych (rocznych i pięcioletnich) przeprowadzonych przez właścicieli i zarządców obiektów piętrzących. Informacje te zostały przedstawione w ujęciu tabelarycznym, przy czym odrębnie przedstawiono dane o stanie budowli stałe piętrzących wodę klasy I, II, III i IV, a osobno dane o stanie budowli okresowo piętrzących wodę (obwałowania). Do sprawozdań dołączone były statystyczne zestawienia zawierające informacje o liczbie kontroli obiektów hydrotechnicznych przeprowadzonych przez *Inspektorat*, liczbie podjętych w ich wyniku przez *Śląskiego WINB* decyzji i postanowień oraz liczbie zrealizowanych decyzji i postanowień.

(dowód: akta kontroli str. 7 – 76)

Opracowywane na potrzeby *GINB* coroczne sprawozdania o stanie technicznym obiektów hydrotechnicznych w województwie śląskim przesyłano także Wojewodzie

²⁶ W km 21+700 do 22+850.

²⁷ Gmina Miedźna.

Śląskiemu²⁸. Wyniki poszczególnych kontroli, takie jak kopie protokołów, decyzji lub postanowień, nie były przekazywane innym organom.

Jak wyjaśnił Śląski WINB, w przypadku czynności kontrolnych podejmowanych w związku z pismami innych organów, po przeprowadzeniu czynności kontrolnych informowano je o podjętych działaniach bądź ustaleniach²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 5, 7 – 76, 267 – 270)

W wyniku przeprowadzonych kontroli utrzymania wodnych budowli piętrzących stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- w dwóch przypadkach stwierdzono samowolę budowlaną. W pierwszym przypadku sprawa dotyczyła budowy bez wymaganego przepisami pozwolenia muru oporowego na brzegu rzeki Wiernicy³⁰, a w drugim - wybudowania bez pozwolenia podpór mostowych na potoku Koszarawa³¹,
- niewłaściwy stan techniczny budowli, a głównie obniżenie ich parametrów technicznych związanych z główną budowlą piętrzącą, takich jak:
 - o w przypadku wałów: niewłaściwa geometria budowli, obniżenie wskaźnika zagęszczenia gruntu użytego do jej wzniesienia, zmiany parametrów filtracji, powstanie osuwisk na skarpach korpusu, nadmierne osiadanie korony³², zmniejszenie wskaźników zagęszczenia korpusu, lokalne obniżeniem korony³³;
 - o w przypadku jazów i progów tj. budowli wznoszonych w poprzek cieków: uszkodzenia korpusów oraz przyczółków³⁴;
 - o w przypadku budowli upustowych: nadmierne uszkodzenia części betonowych, występowanie nadmiernej filtracji i przecieków;
 - o w przypadku budowli regulacyjnych: niewłaściwy stan ich powierzchni (ubytki stwarzające możliwość wypłukania dalszych fragmentów umocnień)³⁵.

(dowód: akta kontroli str. pismo str. 20 – 22, 132 – 187)

W okresie objętym kontrolą Inspektorat opublikował dwa komunikaty³⁶ skierowane do właścicieli i zarządców obiektów i urządzeń hydrotechnicznych z przypomnieniem o obowiązkach dotyczących ich utrzymania w sposób zgodny

²⁸ Za pośrednictwem Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach.

²⁹ O wynikach przeprowadzonej na wniosek Wojewody Śląskiego kontroli ujęcia wody na jazie rzeki Wisły Małej w Skoczowie poinformowano go 25 sierpnia 2014 r.

³⁰ Wydany przez Śląskiego WINB nakaz jego rozbiórki został uchylony przez organ odwoławczy wobec uznania, że wybudowany obiekt nie jest murem oporowym.

³¹ Decyzja Śląskiego WINB z 21 maja 2013 r. nakazująca ich rozbiórkę podpór w postępowaniu odwoławczym została utrzymana w mocy.

³² Nieprawidłowości te stwierdzono w wałach rzeki Warty w Częstochowie i Poczesnej, rzeki Gostynki w Jedlinie, Bojszowach, Bieruniu, lewobrzeżnym brzegu Wisły w Bojszowach i Bieruniu.

³³ Dotyczyły one wałów rzeki Kucelinki w Częstochowie, rzeki Wisły w Bojszowach i Bieruniu.

³⁴ Tego typu nieprawidłowości dotyczył jaz w potoku Żylica, jaz na rzece Sole w Węgierskiej Górze, prog w potoku Łękawka w Żywcu.

³⁵ Stwierdzono je na zbiorniku Siamoszyce na rzece Krztyni, przepuście wałowym wału rzeki Odry w Uchylsku.

³⁶ Jeden w lipcu 2013 r., a drugi w sierpniu 2014 r.

z art. 61 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³⁷. Obydwa komunikaty umieszczono na okres jednego miesiąca na stronie internetowej *Inspektoratu* i związane były one z mającymi wówczas miejsce powodzią, huraganami, opadami gradu i deszczu nawalnego. Komunikaty nie odnosiły się do konkretnych obiektów, a ich treść była następująca:

„Przypomina się właścicielom i zarządcom obiektów i urządzeń hydrotechnicznych o obowiązkach wynikających z Prawa budowlanego Rozdział 6, Utrzymanie obiektów budowlanych, art. 61. Właściciel lub zarządca obiektu budowlanego jest obowiązany:

- 1) utrzymywać i użytkować obiekt zgodnie z zasadami, o których mowa w art. 5 ust. 2;*
- 2) zapewnić, dochowując należytej staranności, bezpieczne użytkowanie obiektu w razie wystąpienia czynników zewnętrznych oddziałujących na obiekt, związanych z działaniem człowieka lub sił natury, takich jak: wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, osuwiska ziemi, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, pożary lub powódzie, w wyniku których następuje uszkodzenie obiektu budowlanego lub bezpośrednie zagrożenie takim uszkodzeniem, mogące spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska”.*

(dowód: akta kontroli str. 5, 274 – 275)

Wg corocznych sprawozdań *Inspektoratu*³⁸ opartych m.in. na danych uzyskanych od zarządców obiektów:

- na koniec 2013 r., na ogólną liczbę 63 budowli piętrzących wodę w klasie ważności I i II, stan bezpieczeństwa 3 budowli³⁹ oceniono jako „zagrożający”; 17 jako „mogący zagrażać”, a 53 jako „niezagrożający”,
- na koniec 2014 r., na ogólną liczbę 67 budowli piętrzących wodę w klasie ważności I i II, stan bezpieczeństwa 3 budowli⁴⁰ oceniono jako „zagrożający”, 26 – jako „mogący zagrażać”, a 48 – jako „niezagrożający”.

W grupie budowli stale piętrzących wodę I i II klasy, których liczba na terenie województwa śląskiego na koniec 2013 r. wynosiła 23, a na koniec 2014 r. – 24⁴¹:

- a) w stanie „zagrożającym” nie stwierdzono żadnych budowli na koniec 2013 r. i 2014 r.;
- b) w stanie „mogącym zagrażać” na koniec 2013 r. i 2014 r. znajdowały się dwa obiekty: zbiornik „Dzierżno Duże” na rzece Kłodnicy⁴² i zbiornik „Przeczyce” na

³⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 1409 ze zm., zwanej dalej „Prawem budowlanym”.

³⁸ W przypadku wałów przeciwpowodziowych, podzielonych na odcinki stanowiące odrębne obiekty ewidencyjne o określonej długości, występowała możliwość zaklasyfikowania obiektu we wszystkich trzech kategoriach stanów, stąd zsumowanie obiektów (odcinków) w stanach zagrożającym, mogącym zagrażać i niezagrożającym daje liczby większe niż sumy obiektów 63 i 67.

³⁹ Dwa odcinki wałów rzeki Gostynki (II kl.) i jeden odcinek wału lewobrzeżnego rzeki Wisły (II kl.).

⁴⁰ Tych samych co w 2013 r.

⁴¹ W 2014 r. uwzględniono zaporę i zbiornik na potoku Wilkówka w Wilkowicach (II klasa ważności).

⁴² W km 34+900.

rzece Przemszy⁴³. Jak wyjaśnił Śląski WINB, ww. obiekty były w zarządzie RZGW w Gliwicach, który co roku przedkładał informacje o podejmowanych czynnościach mających na celu wyeliminowanie stwierdzonego stanu. Ich analiza wskazywała, że czynione przez zarządcę kroki spełniały wymagania określone art. 61 *Prawa budowlanego*. Były one również zgodne z oczekiwaniami Śląskiego WINB, co eliminowało konieczność wydawania w ich sprawie stosownych decyzji administracyjnych.

Wg ww. sprawozdań, stan bezpieczeństwa wałów przeciwpowodziowych we wszystkich klasach przedstawiał się następująco:

- a) w 2013 r. przy łącznej długości wałów wynoszącej 492 km, dla których sporządzono oceny stanu bezpieczeństwa, 36 km znajdowało się w stanie „zagrożającym”, 174 km w stanie „mogącym zagrażać”, a 282 km w stanie „niezagrożającym”;
- b) w 2014 r. przy łącznej długości wałów wynoszącej 462 km, dla których sporządzono oceny stanu bezpieczeństwa, 41 km było w stanie „zagrożającym”, 222 km w stanie „mogącym zagrażać”, a 199 km w stanie „niezagrożającym”.

przy czym stan bezpieczeństwa wałów przeciwpowodziowych I i II klasy był następujący:

- a) w 2013 r. na ogółem 144 km tego typu obiektów, w stanie „zagrożającym” było 18,4 km⁴⁴, w stanie „mogącym zagrażać” – 47,3 km⁴⁵, a w stanie „niezagrożającym” – 79,0 km;
- b) w 2014 r. na ogółem 159 km tego typu obiektów, w stanie „zagrożającym” było 18,4 km⁴⁶, w stanie „mogącym zagrażać” – 68,1 km⁴⁷, a w stanie „niezagrożającym” – 70,0 km.

(dowód: akta kontroli str. 12 – 22, 45 – 57, 77 – 88, 281 – 284, 307 – 310)

Zdaniem Śląskiego WINB, nie jest możliwe sformułowanie ogólnej oceny stanu technicznego wszystkich obiektów piętrzących wodę w województwie śląskim, jednakże zgromadzone dane wskazują na pogarszanie się ich stanu technicznego.

(dowód: akta kontroli str. 283 – 284)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

⁴³ W km 53+420.

⁴⁴ Stan ten dotyczył wałów rzeki Gostynki na odcinkach o łącznej długości 16,1 km oraz lewobrzeżnych wałów Wisły o łącznej długości 2,3 km.

⁴⁵ Stan ten dotyczył m. in. czterech odcinków wałów Odry o łącznej długości 24,3 km, 11,0 km wałów Gostynki, 6,0 km wałów Wisły, 3,1 km wałów Pszczyнки.

⁴⁶ W 2014 r. stan zagrożających dotyczył również wałów Gostynki i Wisły.

⁴⁷ Stan ten dotyczył m.in. trzech odcinków wałów Odry o łącznej długości 16,2 km, 14,6 km wałów Wisły, 11,9 km wałów Gostynki, 7,5 km wałów Soły.

3. Realizacja zaleceń pokontrolnych oraz uzyskana poprawa stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa wodnych budowli piętrzących

Opis stanu faktycznego

W latach 2013 – 2014, w wyniku 32 kontroli utrzymania obiektów hydrotechnicznych piętrzących wodę przeprowadzonych przez Inspektorat nieodpowiedni stan techniczny stwierdzono w 25 przypadkach. Dotyczyło to:

- 1) wałów przeciwpowodziowych rzeki Warty⁴⁸ w gminach Częstochowa i Poczesna,
- 2) prawobrzeżnego wału przeciwpowodziowego rzeki Suminy⁴⁹ w gminie Kuźnia Raciborska,
- 3) obu stronnych wałów przeciwpowodziowych rzeki Gostynka⁵⁰,
- 4) lewobrzeżnego wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły⁵¹ na terenie gminy Bojszowy,
- 5) lewobrzeżnego wału przeciwpowodziowego rzeki Pszczyńki⁵² na terenie gminy Bojszowy,
- 6) obu stronnych obwałowań cieków Wielonka⁵³ w gminie Wojkowice,
- 7) obu stronnych obwałowań cieków Jaworznik⁵⁴ w gminie Wojkowice,
- 8) wałów przeciwpowodziowych rzeki Kucelinki⁵⁵ w Częstochowie,
- 9) prawobrzeżnego wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły⁵⁶ na terenie gminy Bestwina,
- 10) obu stronnych obwałowań przeciwpowodziowych cieków Trzebyczka⁵⁷ w Dąbrowie Górniczej i Wojkowicach Kościelnych,
- 11) jazu wlotowego do kanału Bajerka przy jazu na Wiśle⁵⁸ w Skoczowie,
- 12) przepustu wałowego prawobrzeżnego wału przeciwpowodziowego rzeki Olzy⁵⁹ w gminie Gorzyce,
- 13) jazu na potoku Żylca⁶⁰ w Łodygowicach,
- 14) jazu na rzece Sole⁶¹ w Węgierskiej Górze.

W przeprowadzonych w badanym okresie postępowaniach dotyczących ww. obiektów *Śląski WINB* wydał łącznie 11 decyzji i 4 postanowienia, które skierowano do:

- *Śl.ZMiUW* – 7 decyzji i 2 postanowienia,

⁴⁸ Lewobrzeżnego w km 745+000÷747+500 oraz prawobrzeżnego w km 745+000÷747+700.

⁴⁹ W km 1+500.

⁵⁰ W km 3+000÷15+500.

⁵¹ Od km 5+400 do km 7+940.

⁵² Od km 0+000 do km 0+788.

⁵³ Od km 0+000 do km 1+100.

⁵⁴ Od km 0+693 do km 1+000.

⁵⁵ Lewobrzeżnego w km 0+000÷0+325 i 0+477÷6+970 oraz prawobrzeżnego w km 0+000÷0+365 i 0+477÷6+970.

⁵⁶ W km 0+000÷4+890.

⁵⁷ W km 0+000÷6+000.

⁵⁸ W km 74+000, obiekt z XIX w., klasy nie ustalono.

⁵⁹ W km 0+200.

⁶⁰ W km 4+000, obiekt klasy II.

⁶¹ W km 60+800, obiekt klasy III.

- RZGW w Gliwicach – 1 decyzja i 1 postanowienie,
- RZGW w Krakowie – 1 decyzja i 1 postanowienie.

Wydawane decyzje nakładały obowiązek przeprowadzenia robót eliminujących nieprawidłowości w stanie technicznym obiektów powodujących powstanie stanu zagrożenia bezpieczeństwa, natomiast postanowienia zobowiązywały do przedłożenia ocen stanu technicznego budowli.

W okresie objętym kontrolą *Śląski WINB* nie wydawał nakazów przeprowadzenia kontroli okresowych, o których mowa w art. 62 ust. 1 *Prawa budowlanego*, gdyż nie stwierdzono przypadków⁶² uzasadniających ich wydanie.

(dowód: akta kontroli str. 5, 284 – 287)

W latach 2013 – 2014 skontrolowano pięć obiektów stanowiących własność Skarbu Państwa zaliczonych do II klasy ważności⁶³. Kontrole te dotyczyły:

- o lewobrzeżnego i prawobrzeżnego wału rzeki Gostynki⁶⁴ w Bojszowach, Bieruniu i Tychach,
- o lewobrzeżnego wału rzeki Wisły⁶⁵ w Bojszowach i Bieruniu,
- o prawobrzeżnego wału rzeki Wisły⁶⁶ w Bestwinie.

W wyniku tych kontroli *Śląski WINB* wydał dwie decyzje⁶⁷. Jedną dotyczącą wałów rzeki Gostynki, a drugą dot. wału rzeki Wisły na odcinku leżącym w miejscowościach Jedlina (gm. Bojszowy) i Bieruń. Decyzje te dotyczyły wykonania robót eliminujących nieprawidłowości powodujących stan zagrożenia. W obydwu przypadkach *Śl.ZMiUW* – jako zarządcy obiektów stanowiących własność Skarbu Państwa – nakazano wykonać w terminie do 31 grudnia 2014 r.:

- a) przebudowę lewego wału rzeki Wisły w gminie Bojszowy, a także likwidację bunkrów strzelniczych oraz lokalnych obniżzeń na międzywałach i na zawałach, podniesienie korony wału,
- b) podwyższenie rzędnej korony wałów (lewobrzeżnego i prawobrzeżnego) rzeki Gostynki w Bieruniu i Tychach, wymiany słabych gruntów z bezpośredniego podłoża i korpusu wału, przywrócenie sprawności techniczne śluz wałowych, modernizację wałów poprzez wykonanie elementu szczelnego w postaci ścianki szczelnej z korony wału lub ekranu szczelnego.

(dowód: akta kontroli str. 189 – 199)

Na moment zakończenia czynności kontrolnych *Śl.ZMiUW* nie wykonał nałożonych ww. decyzjami obowiązków. I tak:

⁶² Wystąpił natomiast przypadek wydania postanowienia nakładającego obowiązek przeprowadzenia kontroli okresowej odpowiedniego utrzymania obiektu. W procedurze odwoławczej sprawa trafiła do sądu administracyjnego (NSA), który wstrzymał obowiązek przedłożenia oceny technicznej. Na moment zakończenia czynności kontrolnych sprawa pozostała nierozstrzygnięta.

⁶³ Obiekty I klasy nie wystąpiły.

⁶⁴ W km 0+000÷15+500.

⁶⁵ W km 0+000÷7+700 oraz 23+900÷27+800.

⁶⁶ W km 0+518÷4+890.

⁶⁷ Nr 86/13 i 87/13, obydwie z 25 października 2013 r.

- a) W przypadku decyzji dot. wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły, *Śl.ZMiUW* dnia 18 grudnia 2014 r. złożył wniosek o zmianę terminu wykonania robót z 31 grudnia 2014 r. na 31 grudnia 2018 r. W toku postępowania przeprowadzonego przez *Inspektorat* ustalono, że *Śl.ZMiUW* nie wykonał żadnych robót, za wyjątkiem prac konserwacyjnych (koszenie i odkrzaczanie) i zlecenia opracowania dokumentacji dot. przebudowy i nadbudowy wałów. Z uwagi na powyższe *Śląski WINB* decyzją z 17 kwietnia 2015 r. odmówił zmiany terminu, a *Śl.ZMiUW* się od niej odwołał do *GINB*. Na dzień zakończenia kontroli trwało postępowanie przed organem drugiej instancji. Na wniosek strony z 17 kwietnia 2015 r. o wznowienie postępowania w związku z przedłożeniem nowego materiału dowodowego dotyczącego stanu technicznego i stopnia bezpieczeństwa wałów, postanowieniem z 8 maja 2015 r. *Śląski WINB* wznowił postępowanie, które na dzień zakończenia czynności kontrolnych było w toku.
- b) W przypadku decyzji dot. wałów przeciwpowodziowych rzeki Gostynki sytuacja przedstawiała się podobnie. Zarządca obiektu dnia 18 grudnia 2014 r. złożył wniosek o zmianę terminu wykonania nakazanych robót, z 31 grudnia 2014 r. na 31 grudnia 2020 r. W wyniku przeprowadzonego przez *Inspektorat* postępowania ustalono, że *Śl.ZMiUW* wykonał przy śluzach część nakazanych decyzją prac (założono kłapy zwrotne, udrożniono rowy między przepustami), wykonane zostały prace konserwacyjne (koszenie i odkrzaczanie) oraz trwał proces przygotowania dokumentacji projektowej. Jednak wykonane roboty w niewielkim stopniu poprawiły stan techniczny wałów. Z uwagi na to, decyzją z 17 kwietnia 2015 r. *Śląski WINB* odmówił zmiany terminu, a strona złożyła od niej odwołanie. Na dzień zakończenia kontroli trwało postępowanie przed organem drugiej instancji. Ponadto w przedmiotowej sprawie 20 kwietnia 2015 r. *Śl.ZMiUW* wniósł o wznowienie postępowania w związku z przedłożeniem nowego materiału dowodowego⁶⁸. Postanowieniem z 8 maja 2015 r. *Śląski WINB* przychylił się do wniosku o wznowienie postępowania, które na dzień zakończenia czynności kontrolnych było w toku.

Jak wyjaśnił Zastępca *Śląskiego WINB*, w istniejącej sytuacji prawnej przedwczesnym byłoby wszczynanie postępowań egzekucyjnych ze względu na niewykonanie nakazów określonych w tych decyzjach, gdyż w ramach toczących się aktualnie postępowań administracyjnych mogą wystąpić zmiany treści ww. decyzji, w tym zmiany terminu realizacji określonych w nich obowiązków zarządcy.

Identyczne stanowisko przedstawił w złożonych wyjaśnieniach *Śląski WINB*, stwierdzając, że w sytuacji, gdy *GINB* jeszcze nie rozstrzygnął w sprawie zmiany terminu wykonania decyzji nr 86/13 oraz 87/13 prowadzone postępowanie egzekucyjne mogłoby stać się bezprzedmiotowe. Wskazał też, że również wszczęte na wniosek strony postępowanie nadzwyczajne⁶⁹ niezakończone decyzjami ostatecznymi mogą wpłynąć na treść obowiązków wynikających z decyzji 86/13 i 87/13.

⁶⁸ Zarządca przedłożył aneks do oceny stanu technicznego i stopnia bezpieczeństwa wałów przeciwpowodziowych.

⁶⁹ Wznowienie postępowań w sprawach zakończonych decyzjami ostatecznymi.

(dowód: akta kontroli str. 212 – 238, 243 – 245, 294 – 299, 305 – 306)

W *Inspektoracie* przyjęto zasadę przeprowadzenia kontroli sprawdzających w przypadkach wydania decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego budowli hydrotechnicznych w związku z zawiadomieniem przez zobowiązanego o wykonaniu nakazu lub po upływie terminu wskazanego w decyzjach⁷⁰. W latach 2013 – 2014 sytuacja taka miała miejsce dwukrotnie. Dotyczyło to wałów przeciwpowodziowych rzeki Sumina i Kucelinka. W wyniku przeprowadzonej w dniu 15 marca 2013 r. inspekcji wałów przeciwpowodziowych rzeki Suminy, pracownicy *Inspektoratu* stwierdzili prawidłową geometrię wału i brak osuwisk, a w wyniku przeprowadzonej w dniu 10 lipca 2014 r. inspekcji wałów Kucelinki stwierdzili wykonanie nakazanych prac.

Ponadto, w okresie objętym kontrolą *Inspektorat* przeprowadzał czynności kontrolne obiektów, dla których wydano decyzje nakazowe, dla których termin wykonania obowiązku nie upłynął. Miały one na celu sprawdzanie postępu wykonywanych robót i sprawdzenie, czy stan obiektów nie ulega pogorszeniu. Przeprowadzono je na wałach przeciwpowodziowych cieku Kucelinka⁷¹, cieku Gostynka⁷², rzece Warcie⁷³, cieku Jaworzniak⁷⁴ oraz cieku Wielonka⁷⁵.

Kontrolom poddawane były także objekty, co do których właściciele lub zarządcy informowali o wyeliminowaniu stanu zagrożenia poprzez wykonanie robót wykazanych bądź w ocenie stanu technicznego bądź w protokołach z kontroli okresowych, zanim *Śląski WINB* nałożył decyzją obowiązek wykonania tych prac. W okresie objętym kontrolą taka sytuacja miała miejsce w przypadku przepustu prawobrzeżnego wału rzeki Olzy⁷⁶ w Uchylsku. Po otrzymaniu informacji o usunięciu nieprawidłowości skontrolowano obiekt, zweryfikowano stan faktyczny, co umożliwiło umorzenie postępowania w sprawie nieodpowiedniego stanu technicznego.

(dowód: akta kontroli str. 6, 289 – 292, 300 – 304)

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w zakresie wykonywania kontroli okresowych, przez osoby nieposiadające wymaganych uprawnień budowlanych lub niewpisane na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego.

W wyniku przeprowadzonych w latach 2013-2014 kontroli utrzymania wodnych budowli piętrzących nie stwierdzono nieprawidłowości uprawniających do nałożenia grzywny, ani też nie wystąpiły przypadki ukarania aresztem.

(dowód: akta kontroli str. 6, 292 – 293)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁷⁰ Przy jednoczesnym braku innych informacji w sprawie stanu realizacji decyzji.

⁷¹ Lewobrzeżny w km 0+000÷0+325 i 0+477÷6+970 i prawobrzeżny w km 0+000÷0+365 i 0+477÷6+970.

⁷² Lewo i prawobrzeżny w km 10+876÷15+190.

⁷³ Lewobrzeżny w km 745+000÷747+500 oraz prawobrzeżny w km 745+000÷747+700.

⁷⁴ Lewo i prawobrzeżny w km 0+000÷1+000.

⁷⁵ Lewo i prawobrzeżny w km 0+000÷1+100.

⁷⁶ W km 0+200.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność jednostki w badanym obszarze.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷⁷ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Katowice, dnia 3 lipca 2015 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Piotr Graca
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....

⁷⁷ Dz.U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.